

ความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนในการฟื้นฟูผลกระทบ จากมหาอุทกภัย ในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคกลาง

The cooperation between public and private sector for recovering flood disaster effect
in central industrial estate area.

เฉลิมพร สีโสภา¹ ไพโรจน์ ภัทรนรากุล²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาผลกระทบจากมหาอุทกภัยต่อนิคมอุตสาหกรรม (2) ศึกษา นโยบายและมาตรการของรัฐบาลในการฟื้นฟูผลกระทบจากมหาอุทกภัย (3) สำรวจความคิดเห็นของ ผู้บริหาร/ ตัวแทน นิคมอุตสาหกรรม ต่อการฟื้นฟูผลกระทบจากภาครัฐ และ (4) เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือ ของภาครัฐและภาคเอกชนในการฟื้นฟูผลกระทบจากมหาอุทกภัย วิธีการศึกษาใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ โดย ทำการศึกษา จากการค้นคว้าผ่านเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ผู้บริหาร/ ตัวแทน จากบริษัทผู้พัฒนานิคมอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่า จากสถานการณ์ภัยพิบัติรุนแรงของประเทศไทยในปี 2554 ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ภาคอุตสาหกรรมได้รับความเสียหายกระทบต่อเศรษฐกิจ หากย้อนกลับไปประชาชนชาวไทยต้องสูญเสียชีวิตเพราะเหตุการณ์ภัยพิบัติมาแล้ว หลายครั้ง หากพิจารณาจากศักยภาพของหน่วยงานความรู้ของนักวิชาการ และความสามารถของทุกภาคส่วน ของ ประเทศไทยแล้วนั้นมีความพร้อมที่จะรับมือกับภัยพิบัติครั้งนี้ได้ แต่ทำไมถึงเกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้น ดังนั้นรัฐบาลใน สถานะที่เป็นตัวกลางในการบริหารประเทศนี้ ต้องประสานความร่วมมือกับภาคประชาสังคม อาสาสมัคร และ สื่อมวลชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ให้ความช่วยเหลือทุกอย่างที่พอจะทำได้เพื่อให้ภัยพิบัตินั้นๆ ผ่านไปโดย ไม่เกิดความเสียหายน้อยที่สุด เช่น ให้ภาคประชาสังคม อาสาสมัคร และสื่อมวลชน ลงพื้นที่เพื่อหาทางออกและทำ ข้อเสนอถึงภาครัฐ การตรวจสอบด้านเทคนิควิเคราะห์ข้อมูลให้แก่สื่อมวลชน หรือการให้คำปรึกษาแก่คนในชุมชน

คำสำคัญ: ความร่วมมือ การฟื้นฟูผลกระทบ เขตนิคมอุตสาหกรรมภาคกลาง

Abstract

The purposes of this study were to; (1) examine the influence of an enormous flood disaster on central industrial estate area, (2) study the government policy for recovering the effect of this disaster, (3) investigate the industrial executives' and administrators' attitude towards the recovering after the flood disaster of public sector, and (4) enhance more cooperative between public and private sectors. Qualitative research was applied in this study by using documentary study and in-depth interview the executives and administrator of the industrial estate which were effected by flood disaster. The results indicated that the flood disaster in 2011 caused tremendous damage in Thailand. People suffered from the disaster and the private sectors were effected by economic damage. In the past, some of Thai citizens

¹ นักศึกษา หลักสูตรการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

² อาจารย์ ประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

passed away from the disaster many times when it happened. However, considering the capability of the public sectors and the knowledge of scholars in Thailand, they had the readiness to cope with this disaster but why they were not able to handle it. Thus, on behalf of intermediary, Thai government should cooperate among civil societies, private sectors, volunteers, and public media sectors to help manage and prevent the least of flood disaster effect. For example, civil societies, volunteers and public media should survey the crisis areas and propose the government of monitoring technical analysis and the whole process of management for public media sectors or local community counseling.

Keywords: cooperation, recovering disaster, central industrial estate area

ความเป็นมาของปัญหา

วิกฤตการณ์และภัยพิบัติโดยเฉพาะภัยทางธรรมชาติมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความถี่มากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากความผันแปรของสภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อมของโลก อาทิ แผ่นดินไหว ซึนามิ ภูเขาไฟระเบิด ดินโคลนถล่ม น้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน ที่เกิดทั้งในประเทศไทยเองและที่เกิดในทั่วโลก ส่งผลกระทบที่รุนแรงมากขึ้น

ประเทศไทยได้เกิดภัยธรรมชาติทุกภูมิภาคมาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในปี 2554 ที่ผ่านมา เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ภาคใต้มีฝนตกชุกหนาแน่นทำให้เกิดอุทกภัยและดินถล่มเป็นบริเวณกว้างในจังหวัดชุมพร นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ตรังและกระบี่ เมื่อเข้าฤดูน้ำหลาก ประเทศไทยก็ยังคงได้รับอิทธิพลจากพายุไต้ฝุ่นเข้ามาหลายลูก ทั้งพายุโซนร้อนไหหม่า (Haima) พายุโซนร้อนนกกเตน (Nok-Ten) พายุโซนร้อนไห่ถาง (Haitang) พายุไต้ฝุ่นเนสาด (Nesat) โซนร้อนนาลแก (Nalgae) ที่ส่งผลให้ฝนตกหนาแน่นเกือบทุกพื้นที่ (เนาพรแจ่มทับทิม, 2554) จากการที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับมรสุมหลายลูก จึงมีปริมาณน้ำจํานวนมหาศาลในทั่วทุกภูมิภาค ซึ่งทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก ดินถล่ม และทำให้หลายพื้นที่เกิดอุทกภัยอย่างหนักทั้งภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางเกือบทุกจังหวัด

บทเรียนจากมหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2554 เป็นบทเรียนที่ทุกภาคส่วนต้องนำมาคิดอย่างจริงจังเพื่อหาทางป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำอีกในอนาคต

สาเหตุของอุทกภัยในภาพรวมมีนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญได้ออกมาแสดงความคิดเห็น หลายท่าน อาทิ เสรี ศุภราทิตย์ หนึ่งในวิศวกรผู้เชี่ยวชาญภัยพิบัติ ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการศูนย์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและภัยพิบัติ มหาวิทยาลัยรังสิต และผู้อำนวยการศูนย์พลังงานเพื่อสิ่งแวดล้อม อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร ได้กล่าวถึงมูลเหตุ น้ำท่วมครั้งที่ผ่านมาที่เกิดขึ้นเนื่องจากไม่สามารถควบคุมปริมาณน้ำหลากทุ่งได้ (ศูนย์ข่าวอาร์เอสยูนิวส์, 2555) สอดคล้องกับความเห็นของอานนท์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ผู้อำนวยการศูนย์เครือข่ายงานวิเคราะห์วิจัยและฝึกอบรมการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงเหตุการณ์อุทกภัย ครั้งนี้ว่า สาเหตุแรกเกิดจากปริมาณ "น้ำฝน" ซึ่งหากสังเกตจะพบว่า ในปี 2554 มีฝนตกลงมาอย่างหนัก และต่อเนื่องในระยะเวลาอันยาวนาน ทำให้น้ำไหลลงมาเร็วกว่ากำหนด แต่ประเทศไทยรวมทั้งทุกประเทศทั่วโลกจะคุ้นชินกับการรับมือภัยแล้งมากกว่า ดังนั้น เราจึงไม่ชินกับการรับมือเหตุการณ์เช่นนี้ เมื่อเกิดเหตุจึงมีความสูญเสียอย่างมาก

ส่วนอีกสาเหตุหนึ่ง ระบุว่า เป็นเพราะวงจรธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไปแล้ว จากเดิมที่ในอดีต แม้จะมีฝนตกลงมา ลักษณะเดียวกับที่เกิดขึ้นในปีนี้ แต่สมัยนั้น พื้นที่และชีวิตคนไม่ได้เป็นเช่นนี้ จึงรับมือได้ แต่ในปัจจุบัน คนต่างคนต่างทำ ต่างช่วยเหลือและรักษาของตัวเองไว้ รวมทั้งไม่เชื่อมั่นภาพรวมขององค์กร ปัญหาจึงเกิดขึ้นมากและรุนแรงไปหมด (มติชน ออนไลน์, 2554)

ชินวัตร สุรัสวดี หัวหน้าศูนย์วิจัยสิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาติอันดามัน (ANED) คณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ได้ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของวิกฤตน้ำท่วมปี พ.ศ. 2554 โดยใช้ข้อมูลฝนจากดาวเทียม ที่เกิดขึ้นในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน และข้อมูลการจัดการน้ำจากเขื่อนต่างๆ ที่มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ที่อยู่ในลุ่มน้ำดังกล่าว โดยพิจารณาข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงวันที่ 24 ตุลาคม 2554 จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลปริมาณฝนที่ตกลงบนพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีนปี พ.ศ.2554 ที่มีปริมาณสูงกว่าค่าเฉลี่ยของปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2553 ทุกเดือน นั้น มิได้นำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ ปริมาณน้ำเก็บกัก, ปริมาณน้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำ, ปริมาณน้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำสะสม, ปริมาณน้ำระบาย และปริมาณน้ำระบายสะสม ของเขื่อนภูมิพล สิริกิติ์ แม่วังอุดมธารา และกิ่วลม (มติชน ออนไลน์, 2554)

เมื่อพิจารณาการบริหารจัดการน้ำสำหรับเขื่อนภูมิพล สิริกิติ์ และแม่วังอุดมธาราแล้ว พบว่าไม่มีความสัมพันธ์และสมดุลกันของปริมาณน้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำกับปริมาณน้ำที่ระบายออก นอกจากนี้ปริมาณน้ำเหนือเขื่อนภูมิพลของปี พ.ศ. 2554 นั้นมากกว่าปีอื่นๆ แต่การระบายน้ำออกตั้งแต่ต้นปีจนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2554 อยู่ในอัตราที่ต่ำกว่าปีอื่นๆ มากซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตน้ำท่วมใหญ่ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำ

เจ้าพระยา-ท่าจีน และอีกสาเหตุคือการจัดการน้ำอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เพิ่มความเสี่ยงและขอบเขตพื้นที่ของวิกฤตน้ำท่วมของปีนี้ (เนชั่น สุดสัปดาห์, 2554)

ค่านาย อภิปรัชญาสกุล (2554) ได้กล่าวว่าสาเหตุน้ำท่วมอาจเกิดจากหลายกรณี แต่ที่น่าจะเป็นสาเหตุที่แท้จริงน่าจะเกิดจากการจัดการน้ำที่ขาดความถูกต้องแม่นยำ โดยมีองค์ประกอบรองคือ ธรรมชาติและสาเหตุทางกายภาพ ปัญหาฝั่งเมือง ปัญหาระบบระบายน้ำ ปัญหาน้ำทะเลหนุน ปัญหาแผ่นดินทรุด เป็นต้น

ด้วยเหตุที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับอุทกภัยครั้งรุนแรงที่สุดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นสร้างความสูญเสียอย่างมหาศาลทั้งชีวิตและทรัพย์สิน น้ำที่ไหลเข้าท่วมพื้นที่ได้ทำลายสิ่งที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน พิษผลทางการเกษตร การชะล้างหน้าดินทำให้ดินเสื่อมสภาพ การปนเปื้อนของน้ำและคร่าชีวิตประชาชนจำนวนมาก ที่สำคัญยังส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมและวิสาหกิจจำนวนมาก ทั้งที่อยู่ในพื้นที่น้ำท่วมและในห่วงโซ่อุปทาน ผลกระทบเฉพาะหน้าที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ ภาวะขาดแคลนสินค้าและอาหาร เครื่องอุปโภคและบริโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากพฤติกรรมต้นตอระลอกของผู้บริโภคทำให้เกิดการกักตุน ส่วนหนึ่งเกิดจากเหตุการณ์น้ำท่วมในพื้นที่อุตสาหกรรมการผลิตต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงงานผลิตสินค้าอุปโภคและบริโภครวมไปถึงพื้นที่ ผลิตสินค้าเกษตรตลอดจนอุตสาหกรรมต่อเนื่องเกษตรด้วย (วรรณวิภา พ่วงเจริญ, 2554)

กรณี มหาอุทกภัย ทำให้ การฟื้นฟูภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยเป็นภารกิจเร่งด่วนและมีความสำคัญเป็นอย่างมาก และในการที่จะฟื้นฟูผลกระทบจากมหาอุทกภัยนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเข้าไป

ช่วยเหลือ นิคมอุตสาหกรรม และสถานประกอบการต่างๆ ให้สามารถฟื้นกลับมาสู่ระบบการผลิตปกติให้ได้โดยเร็วที่สุดเพื่อฟื้นฟู ความเชื่อมั่นของนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ และฟื้นเศรษฐกิจให้กลับมาแข็งแกร่งอย่างยั่งยืน เพราะไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนต่างมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้พัฒนาและสามารถแข่งขันกับนานาประเทศในเวทีโลกได้ ซึ่งความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนนั้นเป็นแนวทางที่ดีที่สุดที่สามารถแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูผลกระทบได้

ดังนั้นจากการที่ผู้ศึกษาเป็นนักศึกษาที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนในการฟื้นฟูผลกระทบ จากมหาอุทกภัยในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคกลางว่าเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากมหาอุทกภัยต่อนิคมอุตสาหกรรม
2. เพื่อศึกษานโยบายและมาตรการของรัฐบาลในการฟื้นฟูผลกระทบจากมหาอุทกภัย
3. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของ ผู้บริหาร/ตัวแทน นิคมอุตสาหกรรม ต่อการฟื้นฟูผลกระทบจากภาครัฐ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริม ความร่วมมือ ของภาครัฐและภาคเอกชนในการฟื้นฟูผลกระทบจากมหาอุทกภัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนในการฟื้นฟูและเยียวยา จากมหาอุทกภัย พ.ศ. 2554 ในเขตนิคมอุตสาหกรรม” ผู้วิจัยได้

เลือกใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งแนวทางในการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ผลกระทบจากมหาอุทกภัยต่อนิคมอุตสาหกรรมภาพรวมทั้ง 4 แห่ง
2. การฟื้นฟูเยียวยาผลกระทบจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
3. ความร่วมมือ ในการฟื้นฟูเยียวยาผลกระทบจากมหาอุทกภัย
4. แนวทางการส่งเสริม ความร่วมมือ ของภาครัฐและภาคเอกชนในการฟื้นฟูผลกระทบจากมหาอุทกภัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้บริหาร/ ตัวแทน จากบริษัทผู้พัฒนานิคมอุตสาหกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนในการฟื้นฟูและเยียวยา จากมหาอุทกภัย พ.ศ. 2554 ในเขตนิคมอุตสาหกรรม” โดยทำการศึกษาจาก 2 ส่วน ดังนี้

- 1) การค้นคว้าผ่านเอกสาร (documentary study) โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความวารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ รวมทั้งเอกสารต่างๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา
- 2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากบุคคลในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องหรือให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) คือ ผู้บริหาร/ตัวแทน จากบริษัทผู้พัฒนานิคมอุตสาหกรรม จำนวน 5 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth

interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) ดังกล่าวซึ่งถือเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (primary sources) และการค้นคว้าผ่านเอกสาร (documentary study) การทบทวนวรรณกรรมซึ่งถือเป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (secondary sources) ผู้วิจัยนำข้อมูลเหล่านี้มาแจกแจงออกเป็นหมวดหมู่ ตีความ อภิปราย ประเมินผล และวิเคราะห์เพื่อศึกษาถึงความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนในการฟื้นฟูและเยียวยาผลกระทบจากมาอุทกภัยในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคกลาง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

ผลกระทบจากมหาอุทกภัย

1. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจภาพรวม

ในช่วงฤดูฝนปี พ.ศ. 2554 ประเทศไทยประสบอุทกภัยครั้งใหญ่ในรอบ 70 ปี ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในวงกว้าง การผลิตบางส่วนต้องหยุดชะงักชั่วคราว ส่งผลกระทบเพิ่มเติมต่อการส่งออกที่เริ่มชะลอตัว ทำให้ทั้งปี พ.ศ. 2554 เศรษฐกิจจะขยายตัวลดลงจากร้อยละ 2.6 เหลือเพียงร้อยละ 1.8 (ประมาณการ ณ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554) อย่างไรก็ตามก็ดี การหดตัวดังกล่าวเป็นเพียงระยะสั้น คาดว่าเศรษฐกิจจะสามารถฟื้นตัวในปี พ.ศ. 2555 และกลับมาขยายตัวในระดับที่น่าพอใจ โดยบริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือ มูตีส อินเวสเตอร์ เซอร์วิส คาดการณ์ความเสียหายทางเศรษฐกิจจากอุทกภัยในประเทศไทยมีมูลค่าคิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 2 ของจีดีพี และความเสียหายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกหากน้ำไหลเข้าพื้นที่กรุงเทพฯ ชื้นใน โดย มูตีสคาดการณ์ว่าจีดีพีที่แท้จริงของไทยจะหดตัวลงไตรมาส 4 และคาดว่าจีดีพีตลอดปี พ.ศ. 2554 จะขยายตัว ร้อยละ 2.8 ลดลง

จากระดับร้อยละ 4.0 ซึ่งเป็นตัวเลขคาดการณ์ก่อนเกิดน้ำท่วม และร่วงลงจากร้อยละ 7.8 ในปี พ.ศ. 2553 (สำนักข่าวทีนิวส์, 2554)

2. ผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม

ในภาพรวม มีนิคมอุตสาหกรรมที่ได้รับความเสียหาย จำนวน 7 แห่ง รวมโรงงานที่ได้รับผลกระทบจนต้องหยุดการผลิตเป็นการชั่วคราวประมาณ 800 กว่าแห่ง จำนวนแรงงานที่ได้รับผลกระทบประมาณ 340,000 คน คิดเป็นมูลค่าการลงทุน ที่ได้รับความเสียหายมากกว่าประมาณ 340,000 ล้านบาท (สำนักข่าวไทย, 2554) อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบค่อนข้างรุนแรงจากอุทกภัยน้ำท่วมเมื่อช่วงปลายปี พ.ศ.2554 ประกอบด้วย 1) อุตสาหกรรม ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ 2) อุตสาหกรรมยานยนต์ และส่วนประกอบ ซึ่งได้รับผลกระทบทั้งพื้นที่ 3) อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปกับผู้ส่งซื้อสำคัญ ทำให้มีคำสั่งซื้อลดลง 4) อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งกระทบต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอทั้งระบบ และ 5) อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงทั้งด้านการผลิต การส่งมอบสินค้าและการส่งออก

นโยบายและมาตรการของรัฐบาลในการฟื้นฟูผลกระทบจากมหาอุทกภัย

ในการวางมาตรการแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของภาครัฐได้มีการตั้งคณะกรรมการ 2 คณะ เพื่อดำเนินการจัดการกับปัญหามหาอุทกภัยที่เกิดขึ้น คือ

1. คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและสร้างอนาคตประเทศ (กยอ.) มีอำนาจหน้าที่โดยรวมคือระดมความคิดเห็นและความรู้เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดยุทธศาสตร์ประเทศในระยะยาวเสนอแก่รัฐบาล

2. คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยณ.) มีอำนาจหน้าที่โดยรวมในการทบทวนนโยบาย แผนงานและแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ ระดมความคิดเห็นและความรู้เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาและวางระบบการบริหารจัดการน้ำของประเทศ รวมทั้งจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและวางกรอบการลงทุนด้านการบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศ เสนอแก่รัฐบาล

ซึ่งจากมติ ครม. ประจำวันที่ 25 ตุลาคม 2554 ภาครัฐมีมาตรการบรรเทาผลกระทบจากอุทกภัย และฟื้นฟูภาคอุตสาหกรรม โดยให้หน่วยงานต่างๆของรัฐที่เกี่ยวข้องออกมาตรการต่างๆ ในการช่วยเหลือและบรรเทาผลกระทบ เช่น มาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการ ดังนี้

2.1 ชะลอการชำระค่าสาธารณูปโภค (เช่น ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์) จนกว่าสถานการณ์จะสามารถกลับมาประกอบการได้ตามปกติ โดยมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาดำเนินการ

2.2 มอบหมายศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมพิจารณาช่วยเหลือการเคลื่อนย้ายเครื่องจักร อุปกรณ์ และสินค้าในคลังสินค้า ออกจากพื้นที่อุทกภัย

2.3 มอบหมายสำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ในการป้องกันมิจราจรที่มาจราจรริมสินค้า และทรัพย์สินมีค่าภายในพื้นที่ประสบอุทกภัย โดยเฉพาะในนิคม/ เขตประกอบการ/ สวนอุตสาหกรรม

2.4 มอบหมายให้กระทรวงพาณิชย์พิจารณาติดตามการจ่ายเงินใหม่ทดแทน และแก้ไขข้อระหว่างโรงงานกับบริษัทประกันภัย

2.5 มอบหมายให้กระทรวงการต่างประเทศและสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองอำนวยความสะดวกในการออก วีซ่าให้แก่ผู้เชี่ยวชาญ/ ช่างจากต่างประเทศ โดยกระทรวงอุตสาหกรรมจะประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดมผู้เชี่ยวชาญ/ ช่างในประเทศ จากภาคการศึกษาและภาคเอกชน เพื่อเข้าซ่อมแซม และฟื้นฟูเครื่องจักร อุปกรณ์ และระบบสาธารณูปโภคที่ได้รับ ความเสียหายจากอุทกภัย

2.6 ขอให้กระทรวงการคลังพิจารณาออกประกาศยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร อุปกรณ์ทุกประเภทที่นำเข้ามาเพื่อนทดแทน/ ซ่อมแซมเครื่องจักรที่เสียหาย สำหรับโรงงานทุกประเภทที่ประสบอุทกภัย โดยกระทรวงอุตสาหกรรมจะเป็นหน่วยงานให้การรับรองความเสียหาย

2.7 ในกรณีที่เกิดการขาดแคลนรถยนต์สำหรับผู้บริโภคในประเทศอันเนื่องมาจากโรงงานรถยนต์ประสบอุทกภัยและเพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งอุตสาหกรรมรถยนต์ทั้งระบบ เห็นควรมอบให้กระทรวงการคลังพิจารณาออกประกาศยกเว้นหรือลดหย่อนอากรขาเข้ารถยนต์สำเร็จรูป และชิ้นส่วนรถยนต์ที่นำเข้ามาประกอบรถยนต์เพื่อจำหน่ายในประเทศในจำนวนอัตราที่เหมาะสม ให้กับผู้ประกอบการรถยนต์และชิ้นส่วนรถยนต์ที่ประสบความเสียหายจากอุทกภัย

2.8 มาตรการฟื้นฟูสถานประกอบการผู้ประสบภัยพิบัติน้ำท่วม โดยจัดทำเป็นโครงการเพื่อบรรเทา และฟื้นฟูสถานประกอบการที่เป็น SMEs และ OTOP ในพื้นที่ประสบภัยพิบัติน้ำท่วมทั่วประเทศ ให้

กลับเข้าสู่สภาวะปกติได้เร็วที่สุด ในวงเงินงบประมาณ 500 ล้านบาท

2.9 เนื่องจากมี แรงงานที่อาจประสบการ ว่างงานมากถึง 660,000 คน จึงเห็นควรให้มีมาตรการ จัดอบรมเพิ่มทักษะ หรือหลักสูตรที่จำเป็นให้ แรงงาน โดยรัฐสนับสนุนค่าฝึกอบรม และค่าอาหารระหว่างการ อบรมในช่วงที่สถานประกอบการหยุด/ ชะลอการผลิต ตลอดจนการจัดส่งแรงงานที่หยุดงานไปเป็นกำลังการผลิตในโรงงานที่ขาดแคลนแรงงาน ทั้งนี้เห็นควร มอบหมายให้กระทรวงแรงงานรับไปพิจารณา ดำเนินการ

2.10 มอบหมายให้ กระทรวงการคลัง พิจารณาจัดเงินสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เงินช่วยเหลือ สำหรับช่วยเหลือ ฟันฟู และเยียวยาผู้ประกอบการ และ ผู้พัฒนานิคมอุตสาหกรรม และ เขตประกอบการ อุตสาหกรรม (ภาคเอกชน) วงเงินรวมประมาณ 250,000 ล้านบาท โดยแบ่งเป็น สินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการ SMEs ผ่านธนาคารพัฒนาวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม ในวงเงินประมาณ 20,000 ล้านบาท และสินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการและ ผู้พัฒนาฯ ผ่านธนาคารพาณิชย์และสถาบัน การเงินของภาครัฐ ในวงเงินส่วนที่เหลือประมาณ 230,000 ล้านบาท

ความคิดเห็นของ ผู้บริหาร/ ตัวแทน นิคม อุตสาหกรรม ต่อการฟื้นฟูผลกระทบจากภาครัฐ

ผู้บริหาร/ ตัวแทน นิคมอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ มองว่า ภาครัฐได้เข้ามาช่วยเหลือในส่วนที่ภาครัฐควร ช่วยแล้ว อาทิ การให้เงินอุดหนุนในการสร้างเขื่อน ป้องกันน้ำ 2 ใน 3 การสนับสนุนจาก BOI ที่สนับสนุน ทั้งตัวโรงงานและตัวนิคมอุตสาหกรรม ในการนำเข้า หรือส่งออกเครื่องจักร แต่การช่วยเหลืออาจจะติด เงินเรื่องระเบียบการปฏิบัติ ทำให้มีความล่าช้า

เพราะว่ามันเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็ต้องเห็น ออกเห็นใจกัน" สอดคล้องกับผู้อำนวยการนิคม อุตสาหกรรมอีกแห่งหนึ่งที่กล่าวว่า "ในสถานการณ์ที่ ไม่เคยคาดคิดว่าจะเกิดขึ้น เช่น น้ำท่วมเหมือนปี พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมา ถือว่าเป็นช่วงที่ยากลำบากสำหรับ ภาครัฐในการที่จะดูแลให้การช่วยเหลือให้ตรงกับ ความต้องการของแต่ละภาคส่วน เพราะว่าปัญหาที่ เกิดขึ้นไม่ใช่ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะนิคมอุตสาหกรรม แต่ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นวงกว้างและกระทบต่อทุกภาค ส่วน ซึ่งทำให้เข้าใจได้ว่าทำให้การทำงานต่างๆ เกิด ความล่าช้า

แนวทางการส่งเสริม ความร่วมมือ ของ ภาครัฐและภาคเอกชนในการฟื้นฟูผลกระทบจาก มหาอุทกภัย

1. ให้มีการตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อสืบหา และสรุปข้อเท็จจริง ซึ่งทำหน้าที่สอบสวนและเปิดเผย ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ปี 2554 เพื่อเปิดเผยแก่สาธารณชน และการวางแผนป้องกันภัย พิบัติในอนาคตได้อย่างทันทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

2. กำหนดให้การจัดการภัยพิบัติเป็นวาระ แห่งชาติ ต้องดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือจากทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

3. สร้างระบบบูรณาการทุกหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเรื่องภัยพิบัติ และดำเนินการด้วยพื้นฐานแห่ง ความรู้ทางเทคนิค และความรู้ในการจัดการที่ถูกต้อง แม่นยำ

4. นำประสบการณ์ที่เกิดขึ้นไปสร้างกลไกการ ปฏิบัติเพื่อป้องกันภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นอีกในอนาคต อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับธรรมชาติ ด้วยอาศัยความ ร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และการมีส่วนร่วมของ สังคมทุกภาคส่วน

5. ปรับปรุง เพิ่มเติม แก้ไข กำหนดให้มีกฎหมายที่ทันสมัยสอดคล้องความจริง เพื่อการจัดการภัยพิบัติอย่างเที่ยงธรรม

6. การจัดการภัยพิบัติต้องมีความโปร่งใสเท่าเทียมและทั่วถึง อำนวยประโยชน์ให้ประชาชน เคารพสิทธิชุมชนท้องถิ่น และมีความเสมอภาค

7. จัดระบบความรู้ ฐานข้อมูล การประมวลและวิเคราะห์สถานการณ์การบูรณาการระบบสื่อสารที่เอื้อให้ประชาชน สื่อมวลชนเข้าถึงง่าย สะดวก รวดเร็วและที่สำคัญต้องมีความถูกต้องแม่นยำ มีความน่าเชื่อถือและทันต่อเหตุการณ์

8. โครงสร้างระบบจัดการน้ำและการบริหารต้องไม่ตกอยู่ในระบบราชการที่ขาดความคล่องตัว ต้องมีความยืดหยุ่น อิสระ จากผลประโยชน์ของฝ่ายการเมืองและบุคคล

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการส่งเสริมความร่วมมือ ของภาครัฐและภาคเอกชนในการฟื้นฟูผลกระทบจากมหาอุทกภัย สรุปได้ว่า จากสถานการณ์ภัยพิบัติรุนแรงของประเทศไทยในปี 2554 ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ภาคอุตสาหกรรมได้รับความเสียหายกระทบต่อเศรษฐกิจ หากย้อนกลับไปประชาชนชาวไทยต้องสูญเสียชีวิตเพราะเหตุการณ์ภัยพิบัติมาแล้วหลายครั้ง หากพิจารณาจากศักยภาพของหน่วยงาน ความรู้ของนักวิชาการ และความสามารถของทุกภาคส่วน ของประเทศไทยแล้วนั้น มีความพร้อม แต่ทำไมถึงเกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้น

ดังนั้นรัฐบาลในฐานะที่เป็นตัวกลางในการบริหารประเทศนี้ ต้องประสานความร่วมมือกับภาคประชาสังคม อาสาสมัคร และสื่อมวลชน ให้เข้ามามี

ส่วนร่วมในการจัดการ ให้ความช่วยเหลือทุกอย่างที่พอจะทำได้เพื่อให้ภัยพิบัตินั้นๆ ผ่านไปโดยไม่เกิดความเสียหายน้อยที่สุด เช่น ให้ภาคประชาสังคม อาสาสมัคร และสื่อมวลชน ลงพื้นที่เพื่อหาทางออก และทำข้อเสนอถึงภาครัฐ การตรวจสอบด้านเทคนิค วิเคราะห์ข้อมูลให้แก่สื่อมวลชน หรือการให้คำปรึกษา แก่คนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการจัดตั้งองค์กรจัดการภัยพิบัติที่เป็นองค์กรมหาชน หรือองค์กรอิสระ โดยจัดตั้งขึ้นเป็นหุ้นส่วนกัน (stakeholder) ระหว่างประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ตำรวจ ทหาร และสื่อมวลชน ในส่วนของนิคมอุตสาหกรรมก็ควรที่จะให้มีตัวแทนจากแต่ละนิคม เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำด้วย

2. รัฐบาลควรเป็นตัวกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ตำรวจ ทหาร สื่อมวลชนและตัวแทนจากนิคมอุตสาหกรรม

3. ควรกำหนดให้การจัดการภัยพิบัติเป็นวาระแห่งชาติและควรนำประสบการณ์ที่เกิดขึ้นสร้างเป็นกลไกการปฏิบัติเพื่อป้องกันภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษา ความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนในการฟื้นฟูผลกระทบจากมหาอุทกภัยในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคกลาง เป็นหลัก ซึ่งในความเป็นจริงแล้วผลกระทบจากมหาอุทกภัยนั้นกระทบกับอีกหลายส่วน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปน่าจะศึกษาอย่างครอบคลุมถึงส่วนอื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยด้วย

2. พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นเพียงพื้นที่ส่วนของนิคมอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากมหาอุทกภัยลงมาเพียง 4 แห่งเท่านั้น ซึ่งยังคงมีพื้นที่อื่นที่ได้รับผลกระทบจากมหาอุทกภัยเช่นกัน เช่นพื้นที่โดยรอบนิคม หรือโรงงานที่ตั้งภายนอกนิคม ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปศึกษา ประกอบกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษา ความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนในการฟื้นฟูผลกระทบ จากมหาอุทกภัยในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคกลาง นั้น ซึ่งยังขาดการศึกษาพื้นที่รอบนิคม และโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม และโดยรอบนิคมอุตสาหกรรม ดังนั้นในการศึกษารั้งต่อไปควรที่จะมีการศึกษาผลกระทบต่อนิคมอุตสาหกรรม ประกอบกับการศึกษาพื้นที่โดยรอบนิคม และโรงงานโดยรอบนิคมด้วย ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งต่อไป

3. ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย มุ่งเน้นศึกษาความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนในการฟื้นฟูผลกระทบจากมหาอุทกภัย ทำให้ไม่ทราบถึงกระบวนการในการจัดการภัยพิบัติในภาพรวม ดังนั้นในการศึกษาในครั้งต่อไปจึงควรที่จะศึกษาตามวงจรการจัดการภัยพิบัติซึ่งอาจจะทำให้ได้กระบวนการจัดการภัยพิบัติที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

คำนาย อภิปรัชญาสกุล. (2554). **วิกฤตการณ์น้ำท่วมประเทศไทย ปี 2554**. กรุงเทพฯ : บริษัทไฟกัสมิเดีย แอนด์พับลิชชิง จำกัด.

นภาพร แจ่มทับทิม. (2554). **น้ำท่วมฟ้าปลาकिनดาวบันทึก ณ พุทธศักราช 2554**. เนชั่นสุดสัปดาห์ (1013), 10.

นภาพร แจ่มทับทิม. (2554). **มหาอุทกภัย 2554**.

เนชั่นสุดสัปดาห์ (1015), 16-18.

เนชั่นสุดสัปดาห์. (2554, พฤศจิกายน 11). **มหาอุทกภัย 2554**. กรุงเทพฯ : เนชั่นสุดสัปดาห์. 16-18.

มติชนออนไลน์. (2554). **เทียบข้อมูลฝนจาก**

ดาวเทียม หาสาเหตุวิกฤตน้ำท่วม 2554.

<http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1320149031&grpid=no&catid=no> (12 มิถุนายน 2555)

มติชนออนไลน์. (2554). **บทเรียนวิกฤตน้ำท่วม**

กวาดนิคมฯ ไซนอยุทธยาจมหา ถึงเวลาสังคายนากระทรวงอุตฯ.

<<http://www.matichon.co.th/>> (12 มิถุนายน 2555)

วรรณวิภา พ่วงเจริญ. (2554). **การฟื้นฟู เศรษฐกิจ**

ภาคเกษตรและอุตสาหกรรม หลังวิกฤตน้ำท่วม. วิชาการปริทัศน์ ปีที่ 19 (12), 10.

ศูนย์ข่าวอาร์เอสยูนิวส์. (2555). **“เสรี” ชี้แผนเร่งด่วนกย.ทำไม่ทัน หากน้ำมาเท่าเดิมท่วมมโหฬาร**. <<http://www.rsunews.net/index.php/news/detail/229#sthash.AkFOoBii.dpuf>> (8 ตุลาคม 2555)

สำนักข่าวทีนิวส์. (2554). **มุลดีส์คาคน้ำท่วมไทย**

เสียหายทะลุ 2 แสนล้าน.

<<http://www.tnews.co.th/html/content/27991/>> (8 ตุลาคม 2555)

สำนักข่าวไทย. (2554). **นิคมอุตสาหกรรมที่ได้รับ**

ความเสียหายจากอุทกภัย. กรุงเทพฯ : สำนักข่าวไทย.